

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ।

ਭੰਡਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ.ਜੇ.

ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1952 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 691

ਕਸਟਮ (ਰਿਵਾਜ)-ਮੇਗਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਗਿੱਲ ਜਾਟ-ਕੀ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ - ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਸਟਮ-ਕਬੀਲੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਆਮ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਗਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਗਿੱਲ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਮ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦਾ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਹੰਸ ਰਾਜ ਖੰਨਾ ॥ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਨੰ ਮਿਤੀ 28 ਮਈ 1952 ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਜੇ.ਐਮ. ਟੰਡਨ, ਸਬ-ਜੱਜ, ॥ ਕਲਾਸ, ਮੇਗਾ, ਮਿਤੀ 2 ਜੂਨ, 1951 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ।

ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਅਗਰਵਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ.-ਇਹ ਅਪੀਲ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ- ਭੰਡਾਰੀ, ਕੀ ਮੇਗਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦਾ ਇੱਕ ਗਿੱਲ ਜਾਟ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ?

ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵੰਸ਼-ਸਾਰਣੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ:-

Table

ਚੜਤ ਸਿੰਘ, ਗੋਦ ਲਿਆ ਕੰਧਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ

ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ, ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ

(ਪਲਿੰਟਿਫ ਦੇ ਪੁਰਖੇ)

ਝੱਗਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ

ਸ਼ਾਮ ਕੋਰ (ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.1 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਪੁਰਖੇ)

ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੜਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਕੰਧਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮੁਦਈਆਂ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪੁਰਖੇ ਨੇ ਗੋਦ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਝੱਗਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਸ਼ਾਮ ਕੋਰ ਦੀ ਸਾਲ 1948 ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨੰ: 1 ਤੋਂ 4, ਜੋ ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਮੁਦਈ ਜੋ ਚੜਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਕਿ ਉਹ ਝੱਗਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 4, ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ।

ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਰੈਟੀਗਨ ਦੇ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ (Rattigan's Digest of Customary Law) ਦੇ ਡਾਈਜੈਸਟ ਦੇ ਪੈਰਾਗਰਾਫ 48 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਹੈ। *ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭੂਪ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* (45 P.R. 1884.) ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਰਾਮੋਵਾਲਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਮੇਗਾ ਦੇ ਗਿੱਲ ਜੱਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਿਯੁਕਤ ਵਾਰਸ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਵਾਜ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦਾ। *ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ* (45 P.R. 1916.) ਵਿੱਚ ਚੀਫ਼ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਯੁਕਤ ਵਾਰਸ ਕੋਲੇਟਰਲ (collaterals) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। 1884 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਮਿਸਟਰ ਐਮ.ਐਮ.ਐਲ. ਕਿਓਰੇ, ਜੋ ਕਿ 1914 ਵਿੱਚ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ *ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ* ਦੇ ਲੇਖਕ ਸਨ, ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਹਾਲੀਆ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ *ਰਹਿਮਤ ਬਨਾਮ ਤਿਲੇਦਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* (A.I.R. 1945 Lah. 229.) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਐਮ ਦਾ

ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰਿਵਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕੋ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਰ ਮੁਦਈਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਮ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਾਰਸ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ *ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ* ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1890 ਵਿੱਚ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਲ 1914 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ। ਸੰਪਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਜਮਾਂਦਰੂ ਵਜੋਂ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੀਤ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮੇਗਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਗਿੱਲ ਜੱਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਨਿਆਂਇਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। *ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (103 P.R. 1909.)* ਵਿੱਚ ਚੀਫ਼ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਮੇਗਾ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਮੌਜ਼ਾ ਚੂਹੜ ਚੱਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਾਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਗੋਦ ਪੁੱਤਰ ਜੋ ਉਸੇ ਦਾ ਹੈ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਆਪਣੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜਮਾਂਦਰੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਲਈ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਗਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦਾ *ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ* ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜਮਾਂਦਰੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹ ਉਸੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ *ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ* ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜੋ *ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (A.I.R. 1945 Lah. 229)* ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ- ਉਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ, ਸਿਵਾਏ ਕੁਝ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਤ ਸੀ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ *ਬੁੜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ (R.S.A. 132 of 1947.)* ਵਿੱਚ ਫਾਲਸ਼ਾਅ, ਜੇ. ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1948 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਗਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦਾ ਇੱਕ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਆਪਣੇ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਲਈ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਾਰਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਸਮੀ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਥਾਰਟੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਮੇਗਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਗਿੱਲ ਜੱਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਿਓਰੇਸ ਕਸਟਮਰੀ ਲਾਅ ਦੇ ਪੰਨਾ 243 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਾਂਗਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ।
ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮਕੁੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ